

Eğitim Yöneticilerinin İletişim Becerileriyle İlgili Alanyazın Araştırmalarının İncelenmesi

Paşali Beşli

MEB Şube Müdürü

pasalibesli@gmail.com, ORCID:0009-0004-6166-4115

Erdem Kartalkaya

MEB Eğitim Yöneticisi

kartalkayaerdem@gmail.com, ORCID:0009-0006-7095-4573

Hasan Kayaküçük

MEB Eğitim Yöneticisi

hkayakucuk@hotmail.com, ORCID:0000-0001-8015-5149

Özet

İletişim sözlü, yazılı ve alıcı iletişim gibi sınıflandırıldığı gibi, genelleştirilmiş, kişiler arası, gruplar arası, kişi-grup, durumsal ve patolojik şeklinde de ayrılabilir. Bireylerarası iletişim tiplerinden olan sözlü iletişim genellikle kullanılan iletişim çeşididir. Bireylerin çeşitli sesler çıkarmaları ile karşı tarafa hislerini ve fikirlerini nakletmesi şeklinde tanım yapılır. Bireylerin karşı karşıya sohbetleri, şarkıları, ders ya da masal ifade etmeleri vb. sözlü iletişim misallerindedir. Sözlü iletişim karşı karşıya sohbet esnasında soru ve yanıt olarak sağlandığından algılamayan hususların algılanmasına ve hemen dönme olanağı bulunduğundan iletişim yapan bireylere zaman sağlamaktadır. Bireylerarası iletişim tipinden birincisi sözsüz iletişim, jest ve mimik çeşitlerinin yapılması ile dolayısıyla vücut dilinin kullanılmasıyla gerçekleştirilir. Tarih süresince iletişim çeşitleri araştırıldığında, öncelikli şekilde sözsüz iletişimin

Eğitim Yöneticilerinin İletişim Becerileriyle İlgili Alanyazın Araştırmalarının İncelenmesi

kullanıldığı anlaşılmalıdır. Söz konusu tipte karşıya mesajlar jest ve mimiklerin kullanılmaları ile nakledilir. Kelimelerin ifade etmeye kafi gelmediği his ve fikirler vücut dilinin kullanımı ile kolaylıkla ve açık bir şekilde nakledilir. Arada sırada bir temas, sarılma ya da öpme ifadelerden daha fazla etki gösterebilir. Sözsüz iletişim genellikle alıcıda sözlü iletişimden daha çok etkilidir. Bireylerarası iletişim durumunun sonuncu olanı yazılı iletişim biçimidir. Hislerin ve fikirlerin çeşitli sembol türleri ile somut bir biçim kazanmasına yazılı iletişim denilmektedir. Yazının keşfinden günümüze dek yazılı iletişim yapılmaktadır. Eğitim kurumlarında esasen yazılı iletişim kullanılmaktadır. Kurum yazışma biçimleri, yönergeler, dergiler, tebliğler, bültenler, yetkili kurul kararları, mektuplar, sicil raporları, reçeteler, dilekçeler misal olarak gösterilebilir.

Anahtar Kelimeler: Eğitim Yönetimi, Eğitim Yöneticileri, İletişim Becerileri, Alanyazın Araştırmaları

Examination of Literature Researches Related to Communication Skills of Educational Managers

Abstract

Communication is classified as oral, written and receptive communication, as well as generalized, interpersonal, intergroup, person-group, situational and pathological communication can also be Decoupled. Verbal communication, which is one of the types of interpersonal communication, is the type of communication that is usually used. The definition is made in the form of individuals making various sounds and transmitting their feelings and ideas to the other side. Face-to-face conversations of individuals, songs, expressing lessons or fairy tales, etc. verbal communication is in the examples. Oral communication provides time for individuals who communicate because it allows for questions and answers during face-to-face conversation, it allows for the perception of issues that do not perceive and the ability to return immediately. The first type of interpersonal communication is nonverbal communication, which is carried out by making gestures and facial expressions, and therefore using body language. When the types of communication have been investigated throughout history, it has been understood that nonverbal communication has been used primarily. Messages of this type are transmitted by using gestures and feelings and ideas that words are not enough to express are easily and clearly conveyed through the use of body language. An occasional contact, hug or kiss can have more of an impact than Decrees. Nonverbal communication is usually more effective on the recipient than verbal communication. The last one of the interpersonal communication situations is the written form of communication. The acquisition of feelings and ideas into a concrete form with various types of symbols is called written communication. Written communication has been carried out from the discovery of writing to the present day. Written communication is mainly used in educational institutions. Forms of corporate correspondence, guidelines,

journals, communiqués, newsletters, authorized board decisions, letters, registration reports, prescriptions, petitions can be cited as examples.

Key Words: Educational Management, Educational Managers, Communication Skills, Literature Research

Giriş

İnsan evriminin, medeniyetin, gelişmenin ve bugün “ilerleme” olarak adlandırdığımız dinamik dönüşüm aşamalarının temelinde yer alan en önemli biyolojik süreçlerden biri de iletişimdir (Adıgüzel, 2020).

Yaklaşık iki yüz bin yıl önce diğer primat türlerinden uzun süren evrimsel aşamalardan sonra ayrılarak Homo Sapiens’in yeryüzünün efendileri olmasını sağlayan kompleks ve aynı zamanda oldukça özel bir başlangıç olan “modern iletişim,” insanın soyut düşünebilme becerisiyle birlikte gelişimine başlayan dilin bir sonucudur. “Gerçekte insanları diğer canlı varlıklardan ayıran, onları diğer varlıklardan üstün kılan yönleri, onların iletişimdeki başarılarıdır” (Aziz ve Dicle, 2017).

Latince “communis” olan sözcükten türetilen ve dilimizde İngilizce “communication” kelimesinin karşılığı olarak “iletişim” kavramı kullanılmaktadır. Latince “communis” kökeninde “common” yani “ortak”, “ortak kılma” anlamında olup iletişimin kurulabilmesi için ortak anlamlı sembol ve anlamların gerekliliğini göstermektedir (Adıgüzel, 2020).

İnsanoğlu için iletişim kavramı oldukça önemlidir. Varoluşundan bu yana, şu ya da bu biçimde, iletişim kurma ihtiyacı hissetmiştir. İletişim kavramı oldukça geniştir. Kimi zaman bir başkasıyla konuşma; kimi zaman televizyon, gazete; yazınsal bir eleştiridir; kimi zaman bir saç şekli, bir giyim biçimidir; kimi zaman bir mağara duvarındaki resim, kimi zaman sahne üzerinde Anouilh’un Antigone’u, sinemanın perdesi üzerinde Yurttaş Kane’dır; kimi zaman işitmek, izlemek, kimi zaman da temas etmektir (Zailskaite - Jakste ve Kuvykaite, 2013).

Görüldüğü gibi iletişim kavramı o kadar geniş bir kavramdır ki insanlar, kâh mağara duvarlarına çizmiş oldukları işaretlerle, kâh dumanla, kâh ağlayarak, kâh gülerek çeşitli şekillerde birbirlerine bir şeyler anlatmak istemişlerdir.

Tarihsel süreç içerisinde öncelikle işaretlerle başlayan iletişim sürecinin gelişimi dillerin, yazı ve

Eğitim Yöneticilerinin İletişim Becerileriyle İlgili Alanyazın Araştırmalarının İncelenmesi

resim gibi olguların gelişimi bugünkü halini almıştır. Bugüne kadar iletişim kavramıyla ilgili olarak birçok tanım yapılmıştır:

Hanoğlu ve Mineoğlu (2007)'a göre, insanların ortak ve anlaşılır yollar vasıtasıyla birbirleriyle duygularını, düşüncelerini ve fikirlerini paylaşma sürecidir. Sosyal bilimlerde diğer kavramlarda olduğu gibi, iletişim kavramının herkesin kabul ettiği bir tanımını yapmak oldukça güçtür. Ancak, kısaca kaynak ile hedef arasında gerçekleşen mesaj alışverişı şeklinde genel bir tanımlama yapmak mümkündür (Tutar ve Yılmaz, 2013).

Temelde insan iletişimi; öğretmek, öğrenmek, anlamak, anlatmak, etkilemek, etkilenmek ve paylaşmak için kurmaktadır. İnsan davranışlarının doğal bir ürünü olan iletişim dinamik bir olgu olup süreç içerisinde toplum değişirken kendi kültürüne ait değişimlere paralel olarak kendisi de değişmektedir (Adıgüzel, 2020).

İletişim olgusu, daha evvel de belirtildiği üzere statik olmayan aksine dinamik bir yapıya sahip bir süreçtir. Bu süreç içerisinde insanlar, kendi anlam, deneyim, bilgi ve yorumlarını kullanma yoluyla iletişimi yapılandırırlar.

Burada bireyler diğer bireyleri anlayabilmek, onlarla bir arada olabilmek, onları etkileyebilmek ve kendilerini anlatabilmek dolayısıyla da toplumsallaşma gereklerini yerine getirmek için iletişim kurar. İletişimin sosyal sistem içerisindeki fonksiyonları aşağıdaki gibi özetlenmiştir (Düvenci, 2012):

1. Veri toplama, depolama ve bu verileri işleme sürecidir (Adıgüzel, 2020).

(Enformasyon)

2. Toplumsal bağları güçlendirmeyi ve insanları topluma kazandırmayı hedefler.

(Sosyalleşme)

3. Kısa ve uzun vade hedefler belirleyerek bu hedeflere ulaşmaya yardımcı olmayı amaçlar.

(Motivasyon)

4.Farklı görüşleri bir araya getirme ve fikir alışverişi yapma sürecidir.

(Tartışma)

5.İnsanların eğitim sürecinin doğal bir parçalarından biridir.

(Eğitim)

6.Kültürel gelişimin sağlanmasında önemli katkılar sunar.

(Kültürel Gelişme)

7.İnsanların eğlenme sürecinin doğal bir parçasıdır.

(Eğlence)

8.İnsanların, grupların ve ulusların birbirlerini tanımalarını ve anlamalarını hedefler.

(Entegrasyon)

İLETİŞİM TÜRLERİ

İletişim sözlü, yazılı ve alıcı iletişim gibi sınıflandırıldığı gibi, genelleştirilmiş, kişiler arası, gruplar arası, kişi-grup, durumsal ve patolojik şeklinde de ayrılabilir.

1.Sözlü İletişim

Bireylerarası iletişim tiplerinden olan sözlü iletişim genellikle kullanılan iletişim çeşididir. Bireylerin çeşitli sesler çıkarmaları ile karşı tarafa hislerini ve fikirlerini nakletmesi şeklinde tanım

yapılır (Adıgüzel, 2020).

Bireylerin karşı karşıya sohbetleri, şarkıları, ders ya da masal ifade etmeleri vb. sözlü iletişim misallerindedir. Sözlü iletişim karşı karşıya sohbet esnasında soru ve yanıt olarak sağlandığından algılamayan hususların algılanmasına ve hemen dönme olanağı bulunduğundan iletişim yapan bireylere zaman sağlamaktadır (Turhan, 2014).

Sözlü iletişim sırasında kaynak ve alıcı karşılıklı bulunduğu açısından geri bildirim anında gerçekleşmiştir. Yazılı iletişim esnasında geri bildirim daha gecikerek gerçekleşmektedir (Adıgüzel, 2020).

Geri bildirim anında gerçekleşmesi, olumsuz durumlar ve çatışmalar ile daha fazla karşılaşma durumuna sebebiyet vermektedir. Söz konusu negatif haller ve karşı karşıya yaşanan çatışmalar eğitim sahasında eğitim yöneticisi ve öğretmen arasında fazlasıyla yaşanmaktadır (Cihanbeyoğlu, 2018).

Sözlü iletişim durumunun fayda ve zararları bulunmaktadır. Sözlü iletişim durumunun faydaları şunlardır (Adıgüzel, 2020);

1. Mesajın algılanıp algılanmadığı kontrol edilir,
2. Mesaj aktarımı sırasında soru aktarılabilir,
3. Sorular karşılığında elde edilen yanıtlar incelenir,
4. Net duruma gelmeyen hususlar açıklanabilir,
5. Her an geri bildirim sağlanabilir.
6. Sözlü iletişim zararları ise aşağıdadır;
7. Sözlü mesajın hatalı algılanması başka iletişim çeşitlerine göre daha yüksektir,
8. Plan, proje ve politika gibi uzun iletişim zorunlu hususlar açısından uygun iletişim tipi değildir,
9. Sözlü aktarılan mesajlar kaydedilmediğinden hatırlanmakta zorluk çekilmektedir (Osmanlı, 2014).

2.Sözsüz İletişim

Bireylerarası iletişim tipinden birincisi sözsüz iletişim, jest ve mimik çeşitlerinin yapılması ile

dolayısıyla vücut dilinin kullanılmasıyla gerçekleştirilir. Tarih süresince iletişim çeşitleri araştırıldığında, öncelikli şekilde sözsüz iletişimin kullanıldığı anlaşılmıştır (Adıgüzel, 2020).

Söz konusu tipte karşıya mesajlar jest ve mimiklerin kullanılmaları ile nakledilir. Kelimelerin ifade etmeye kafi gelmediği his ve fikirler vücut dilinin kullanımı ile kolaylıkla ve açık bir şekilde nakledilir. Arada sırada bir temas, sarılma ya da öpme ifadelerden daha fazla etki gösterebilir. Sözsüz iletişim genellikle alıcıda sözlü iletişimden daha çok etkilidir (Şakar ve Küçükarslan, 2019)

İletişim sırasında kullanılan uzaklıkta önem taşımaktadır. Samimi olarak görülen bireylerle gerçekleşen uzaklık 0-35 cm arası, arkadaşlarla gerçekleşen uzaklık 35-80 cm arası, sosyal uzaklık 85-100 cm arası, tanınmayan bireylerle gerçekleşen uzaklık ise 200 cm ve üzerindedir (Kumbasar, 2012).

İletişim gerçekleştirilirken tebessüm etmek ve gülümsemek, karşıdakinin rahatlamasına neden olacak ve itimat ettirecektir. Güler yüzlü bulunmanın her sahada görüldüğü şekilde sağlık sahasında da pozitif etkisi çoktur (Yılmaz, 2011).

Öğrencilere yaklaşım gösterirken güler yüzlü bulunmak, öğrencilerin gerek motivasyonunda artışa gerekse de öğretmenlerin güvenlerini kazanacaktır. Bunun dışında eğitimde sözlü iletişimde bulunamayan ya da konuşulan dili bilmeyen öğrencilerle iletişim sağlanırken sözsüz iletişim kullanılmaktadır (Cihanbeyoğlu, 2018)

3.Yazılı İletişim

Bireylerarası iletişim durumunun sonuncu olanı yazılı iletişim biçimidir. Hislerin ve fikirlerin çeşitli sembol türleri ile somut bir biçim kazanmasına yazılı iletişim denilmektedir. Yazının keşfinden günümüze dek yazılı iletişim yapılmaktadır (Adıgüzel, 2020).

Ülkelerin her birisine mahsus eserleri, yazılı mirasları, ileride gelecek nesilleri ve başka uluslara yazılı iletişim sayesinde nakledilebilir. Sözsüz ve sözlü iletişimin lokal olma niteliği karşısında yazılı iletişimin evrensel olduğu izlenmektedir (Güngör, 2011).

Yazılı iletişimin birden fazla faydası bulunmakla beraber en ehemmiyetli yararı, bütün iletişim durumunun kaydedilmesiyle sürekliliği elde etmesidir. Bunun dışında yazılı iletişim durumunda

Eğitim Yöneticilerinin İletişim Becerileriyle İlgili Alanyazın Araştırmalarının İncelenmesi

yazılmış olanlar farklılaştırılabildiği ya da düzenlemesi yapılabildiği için, iletilerin hatalı ya da gerçek olmaması önlenmiş olmaktadır (Adıgüzel, 2020).

Bununla birlikte kaydedilmiş bulunduğundan hatırlanmaması halinde yeniden geri dönüp hatırlama olanağı vermektedir. Bütün kamu kurumları içinde genel olarak yazılı iletişim seçilmekle beraber sıklıkla talimat ve yazılı emirlerle çalışan-yönetici arasında iletişim gerçekleştirir (Yılmaz, 2011).

Eğitim kurumlarında da yazılı iletişim genellikle kullanılmaktadır. Kurum yazışma biçimleri, yönergeler, dergiler, tebliğler, bültenler, yetkili kurul kararları, mektuplar, sicil raporları, reçeteler, dilekçeler misal olarak gösterilebilir (Turhan, 2014).

Öğrenci ve öğretmen arasında bulunan iletişimse genel olarak sözel yapılmasına rağmen, tedavi ayarlamasının ve düzenlenmesi yazılı iletişim ile sağlanır (Yılmaz, 2011).

EĞTİM YÖNETİCİLERİNİN İLETİŞİM BECERİLERİ İLE İLGİLİ ALANYAZIN ARAŞTIRMALARI

İletişim becerileri ile ilgili yurt dışında yapılan incelemelere kısaca değinecek olursak şunları ifade edebiliriz: Hutchinson ve Beadle (1992) eğitimcilerin iletişim stillerinin talebe katılımı ne şekilde etkisine aldığını belirlemek için yaptıkları araştırmalarında, bir kadın ve bir erkek eğitimcinin talebe-eğitici etkileşmelerini araştırmışlardır.

İncelemede eğitimcilerin iletişim biçimleri ile sınıf atmosferini etkiledikleri; öğretmenlerin kurdukları iletişimin öğrencilerin derse katılımını etkilediği, beklentinin cinsiyet odaklı farklılaşmasının öğretim sürecinde eğitimcilerin demokrasi davranışlarının negatif etkilendiği ve bu durumda da talebelerin derse katılım sayısını düşürdüğü; eğitimcilerin talebeleri kendilerini grup aşamasında çok rahat, öğrenim görme-öğretme sürecinde faydalı olduklarında daha kıymetli duyumsamalarını, kendilerinde daha çok itimat etmelerine imkân vermelerinin ve iletişim stillerini talebeleri ile uyum gösterir hale ulaştırmalarının, eşitliğe istinat eden bir öğrenme ortamı ile ihtimal kılınabileceği neticelerine erişilmiştir (Akt: Güven, 2004).

Frymier (2020) gerçekleştirdiği incelemede, üniversite talebelerinin eğitim aldıkları yerlerdeki iletişim etkinliğini incelemiştir. Söz konusu inceleme neticesine göre; eğitimcilerin iletişim

hususunda hassas olunca, talebe katılımı çoğalttığı; talebe katılımlarının çoğaldığı sınıflarda da öğrenim görme, öğretim ve sınıf performansının çoğaldığı neticesine erişilmiştir.

Goh ve Fraser'ın (1996) gerçekleştirdiği incelemede cinsiyet değişkeninin, talebelerin, eğitimcilerin bireylerarası bağlantısını anlamadaki etkisi incelenmiş ve inceleme neticesinde kız talebelerin, erkek talebelere göre eğitimcilerini daha pozitif değerlendirme yaptığı neticesine erişilmiştir. Kız talebeler eğitimcilerini daha yardımsever ve cana yakın görmektedir. (Akt: Rakıcı, 2004).

Blatt ve Carolyn (1993) gerçekleştirdikleri incelemede talebelerin ve eğitimcilerin iletişim becerilerini anlama şeklini araştırmış ve söz konusu incelemede veri elde etme vasıtası olarak “Öğretmen Değerlendirmesi” ve “İletişim Biçimi Envanteri” kullanmışlardır. İnceleme neticesinde talebelerine saygı gösteren eğitimcilerin empati seviyeleri ve talebeye yardımcı olma seviyeleri üst düzey çıkmıştır

Hughes ve Wilson (1989) gerçekleştirdiği incelemede denetim ve tecrübe grubu meydana getirerek ebeveynlere iletişim becerileri ile bağlantılı eğitim sağlamış. Söz konusu durumun neticesinde iletişim becerileri eğitimi almış ebeveynlerin, almamış olanlara göre iletişim becerilerinin anlamlı seviyede üst seviye bulunduğu tespit edilmiştir.

Jones, Freeman ve Goswick (1981) gerçekleştirdikleri incelemelerinde bireysel bağlantılara geçmeyen kişilerin çaresiz olma, değersizlik, ayrılık, mutsuz olma, kabul edilmeme, sevilme, hatalı algılanma ve can sıkıcı bulma fikirlerinde bulunduğunu belirlemiştir.

İletişim becerileri ile ilgili yurt içinde yapılan incelemelerin bir kısmı aşağıda anlatılmıştır. Bu kapsamda; Korkut (2020), geliştirdiği eğitim programı ile yetişkinlerin, sahip oldukları iletişim becerilerini arttırmayı amaçlamıştır.

Yüksel (1997), deney tabanlı bir çalışma uygulamıştır. Bu araştırmasında 12 oturum şeklinde düzenlenen iletişim becerileri eğitimi gören ve görmeyen üniversite talebelerinin iletişim becerileri içeriğinde değişiklik bulunup bulunmamasını değerlendirme yapmıştır.

İnceleme neticesinde iletişim becerileri eğitimine katılım gösterenlerin iletişim becerilerinde artış görülmüştür. Bu ve benzeri birden fazla incelemede benzer neticeler bulunmuştur.

Diğer bir ifade ile iletişim becerilerinde alınan eğitimlerin iletişim becerilerinde artış sağladığı ifade edilebilir. Söz konusu noktadan iletişim becerilerinin öğrenilmiş olan ve gelişim sağlanan

Eğitim Yöneticilerinin İletişim Becerileriyle İlgili Alanyazın Araştırmalarının İncelenmesi

beceriler felsefesi şeklinde olduğu kendisini gösterebilir.

Bozkurt-Bulut (2004), sınıf öğretmeni olarak görev yapanlarla beraber gerçekleştirdiği bir araştırmasında, kadınların erkeklere göre daha üst seviyede iletişim becerisinin bulunduğunu ifade etmektedir.

Akkök (1996), ilköğretim öğrencilerin okul ortamına geldiklerinde birçok beceri kazandıklarını, bu beceriler arasında da en etkili olan iletişim becerisi olduğundan bahsetmiştir.

Söz konusu araştırma neticesinde çocukların; kendilerine güvenenleri, kendilerini ifade ederken düzgün ve güzel şekilde yapan ve bireylerarası bağlantılarda başarı gösteren kişiler olarak gelişmelerin elde edilebileceğini ifade etmiştir.

Tarhan (2000) tarafından yapılan araştırmada kişiler arası ilişkiler eğitiminin eğitimcilerin iletişim becerileri ve öz farkındalıklarındaki etkisi incelenmiştir. Araştırmacı, Gordon'un eğitimlik eğitimini esas alan on oturumluk bir program hazırlamıştır.

Araştırma sonunda, deney grubundaki öğretmenlerin zor durumlarda eskiye göre daha fazla ve uygun iletişim becerilerini kullandıkları gözlemlenmiştir

Çubukçu ve Dünder (2019), Eskişehir ilinde 255 öğretmen ile eğitim kurumu yöneticilerinin iletişim becerilerinin eğitimcilerin anlayış ve bekleyişleri arasındaki ilişkisini araştırdığı çalışmada, öğretmenlerin beklentileri yüksek çıksa da yaşanan durumu değerlendirdiklerinde yöneticilerin iletişim becerileri algı puanları düşük çıkmıştır.

Bu bağlamda eğitim kurumu yöneticilerinin eğitimcilerle gerçekleştirdikleri iletişim becerilerinin beklenen seviyede bulunmadığı açıklanmıştır.

Günbayı (2007), okul örgütlerindeki iletişimin etkililiğini ölçmek amacıyla yürüttüğü araştırmada öğretmenlerin sosyo-demografik özelliklerinden; sınıf, branş, cinsiyet, kıdem değişkenleri açısından öğretmenlerin görüşleri arasında anlamlı farklılık bulunmamıştır. Ancak, yaşlı öğretmenler örgütsel iletişimin etkinliğinde gençlerden daha yüksek puan almıştır.

Yılmaz ve Altunbaş (2012), “Öğretmen Adaylarının İletişim Becerileri ile Sınıf Yönetimi Becerilerinin İncelenmesi” adlı makalesinde, incelemeye katılmış bulunan eğitimci namzetlerinin sınıf yönetimi yeteneğinin %44’ü iletişim becerilerince yordandığı, iletişim becerileri üst düzey bulunan öğretmenlerin sınıf yönetimi yeteneklerinin de üst düzey bulunduğu sonucuna varılmıştır.

Buluş, Atan ve Erten-Sarıkkaya (2017) “Etkili İletişim Becerileri: Bir Kavramsal Çerçeve Önerisi ve Ölçek Geliştirme Çalışması” isimli incelemesinde iletişim becerilerinin değerlendirmesini yapmak açısından Etkili İletişim Becerileri Kavramsal Çerçevesi önerisi yapmak ve söz konusu kapsamda tavsiye edilen becerileri ölçmek açısından ölçek geliştirmek hedeflenmiştir.

Kavramsal çerçeve şeklinde egonun gelişimini sağlayıcı lisan, katılımı etkin bulunan dinleme, kendisini bilme ve açma, empati ve ben dili olacak şekilde 5 esas iletişim becerisinden bahsedilmiştir. Ö

lçek Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi 3.ncü ve 4.ncü sınıf öğrencilerinden bir gruba uygulama yapılmıştır. İnceleme neticesinde verilerin ölçekte kavramsal kapsamda tavsiye edildiği gibi beş faktörde birikme gösterdiği ve psikometrik niteliklerinin kabul edilebilir seviyede bulunduğu neticesine erişilmiştir.

Yetişkin (2016) tarafından gerçekleştirilen "Ergenlerde İletişim Becerileri ve Utangaçlık Arasındaki İlişkinin İncelenmesi" isimli incelemesinde, ergenler üzerinde iletişim becerileri ve utangaçlık seviyeleri, cinsiyet, yaş, doğum sırası, kaç kardeş oldukları, anne- babalarının eğitim düzeyi, okul başarısı gibi değişkenlerine göre değişip değişmediği incelenmiştir.

İncelemede, yaş yükseldikçe talebelerin iletişim becerileri seviyelerinin de fazlaştığı görülmüştür. İncelemede talebelerin cinsiyetlerine göre iletişim becerilerinin değerlendirilmesi yapıldığında, kızların erkeklere göre iletişim becerileri seviyelerinin daha fazla olduğu tespit edilmiştir.

Selanik-Ay (2015) “Etkili İletişim Becerileri Açısından Eğitimciler” isimli araştırmasında öğretmenlerin etkili iletişim becerilerini incelenmiştir. 2013-2014 dönemi eğitim-öğretim senesinde Afyon Kocatepe Üniversitesi’nde öğretimi gören 149 sınıf eğitimci namzedi eğitimci uygulama dersi içeriğinde günlükler yazarak nitel bir araştırma ile öğretmenleri değerlendirme yapmışlardır.

Söz konusu incelemeyle öğretmenlerin söz kullanılan iletişim becerileri ile söz kullanılmayan iletişim becerileri nitelikleri değerlendirilme yapılmış ve inceleme neticesine göre sınıf eğitimcilerine ait şekilde diksiyon alt ölçeği haricinde başka alt ölçeklerde pozitif açıklamalara yer verildiği anlaşılmıştır.

Söz kullanılan iletişim içindeki alt ölçeklerden diksiyonun akıcılığı, ses tonu, açık ve net

Eğitim Yöneticilerinin İletişim Becerileriyle İlgili Alanyazın Araştırmalarının İncelenmesi

açıklamalar kullanma, vurgulamalar ve diksiyon alt ölçeklerine ait de negatif izlemler bulunmaktadır.

Aktaş (2014) “Öğretmenlerin Sınıf İçi İletişimde Kullandıkları Dilsel ve Dil Dışı Ögelere İlişkin Görüşleri” isimli araştırmasında 2013-2014 eğitim-öğretim döneminde İstanbul ili Kartal ilçesinde vazifeli 72 eğitimcide sınıfta iletişim esnasında kullandıkları lisan ve lisan ötesi unsurlara ait düşüncelerini incelemiştir.

İnceleme neticesinde okuldan yeni mezun eğitimcilerin mesleklerinde hizmet süresi çok olanlara göre farklılaşmalardan daha fazla bilgisinin bulunduğu, hizmeti çok eğitimcilerin iletişim sağlamada daha geleneksel usulleri seçtiği; bunun da eğitim-talebe iletişim esnasında önlemler ortaya çıkardığını ifade eder.

Sonuç

İletişim sözlü, yazılı ve alıcı iletişim gibi sınıflandırıldığı gibi, genelleştirilmiş, kişiler arası, gruplar arası, kişi-grup, durumsal ve patolojik şeklinde de ayrılabilir.

Bireylerarası iletişim tiplerinden olan sözlü iletişim genellikle kullanılan iletişim çeşididir. Bireylerin çeşitli sesler çıkarmaları ile karşı tarafa hislerini ve fikirlerini nakletmesi şeklinde tanım yapılır.

Bireylerin karşı karşıya sohbetleri, şarkıları, ders ya da masal ifade etmeleri vb. sözlü iletişim misallerindedir. Sözlü iletişim karşı karşıya sohbet esnasında soru ve yanıt olarak sağlandığından algılamayan hususların algılanmasına ve hemen dönme olanağı bulunduğundan iletişim yapan bireylere zaman sağlamaktadır.

Sözlü iletişim sırasında kaynak ve alıcı karşılıklı bulunduğu açısından geri bildirim anında gerçekleşmiştir. Yazılı iletişim esnasında geri bildirim daha gecikerek gerçekleşmektedir.

Geri bildirim anında gerçekleşmesi, olumsuz durumlar ve çatışmalar ile daha fazla karşılaşma durumuna sebebiyet vermektedir. Söz konusu negatif haller ve karşı karşıya yaşanan çatışmalar eğitim sahasında eğitim yöneticisi ve öğretmen arasında fazlasıyla yaşanmaktadır.

Bireylerarası iletişim tipinden birincisi sözsüz iletişim, jest ve mimik çeşitlerinin yapılması ile

dolayısıyla vücut dilinin kullanılmasıyla gerçekleştirilir. Tarih süresince iletişim çeşitleri araştırıldığında, öncelikli şekilde sözsüz iletişimin kullanıldığı anlaşılmıştır.

Söz konusu tipte karşıya mesajlar jest ve mimiklerin kullanılmaları ile nakledilir. Kelimelerin ifade etmeye kafi gelmediği his ve fikirler vücut dilinin kullanımı ile kolaylıkla ve açık bir şekilde nakledilir. Arada sırada bir temas, sarılma ya da öpme ifadelerden daha fazla etki gösterebilir. Sözsüz iletişim genellikle alıcıda sözlü iletişimden daha çok etkilidir.

İletişim sırasında kullanılan uzaklıkta önem taşımaktadır. Samimi olarak görülen bireylerle gerçekleşen uzaklık 0-35 cm arası, arkadaşlarla gerçekleşen uzaklık 35-80 cm arası, sosyal uzaklık 85-100 cm arası, tanınmayan bireylerle gerçekleşen uzaklık ise 200 cm ve üzerindedir.

İletişim gerçekleştirilirken tebessüm etmek ve gülümsemek, karşıdakinin rahatlmasına neden olacak ve itimat ettirecektir. Güler yüzlü bulunmanın her sahada görüldüğü şekilde sağlık sahasında da pozitif etkisi çoktur.

Öğrencilere yaklaşım gösterirken güler yüzlü bulunmak, öğrencilerin gerek motivasyonunda artışa gerekse de öğretmenlerin güvenlerini kazanacaktır. Bunun dışında eğitimde sözlü iletişimde bulunamayan ya da konuşulan dili bilmeyen öğrencilerle iletişim sağlanırken sözsüz iletişim kullanılmaktadır.

Bireylerarası iletişim durumunun sonuncu olanı yazılı iletişim biçimidir. Hislerin ve fikirlerin çeşitli sembol türleri ile somut bir biçim kazanmasına yazılı iletişim denilmektedir. Yazının keşfinden günümüze dek yazılı iletişim yapılmaktadır.

Ülkelerin her birisine mahsus eserleri, yazılı mirasları, ileride gelecek nesilleri ve başka uluslara yazılı iletişim sayesinde nakledilebilir. Sözsüz ve sözlü iletişimin lokal olma niteliği karşısında yazılı iletişimin evrensel olduğu izlenmektedir.

Yazılı iletişimin birden fazla faydası bulunmakla beraber en ehemmiyetli yararı, bütün iletişim durumunun kaydedilmesiyle sürekliliği elde etmesidir. Bunun dışında yazılı iletişim durumunda yazılmış olanlar farklılaştırılabildiği ya da düzenlemesi yapılabildiği için, iletilerin hatalı ya da gerçek olmaması önlenmiş olmaktadır.

Bununla birlikte kaydedilmiş bulunduğundan hatırlanmaması halinde yeniden geri dönüp hatırlama olanağı vermektedir. Bütün kamu kurumları içinde genel olarak yazılı iletişim seçilmekle beraber sıklıkla talimat ve yazılı emirlerle çalışan-yönetici arasında iletişim

gerçekleştirir.

Eğitim kurumlarında esasen yazılı iletişim kullanılmaktadır. Kurum yazışma biçimleri, yönergeler, dergiler, tebliğler, bültenler, yetkili kurul kararları, mektuplar, sicil raporları, reçeteler, dilekçeler misal olarak gösterilebilir.

Kaynakça

- Adıgüzel, Z. (2020). Sağlık Personeli-Vatandaş (Hasta) İletişiminin Niteliği ve İletişimi Etkileyen Faktörler, (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Celal Bayar Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Manisa.
- Akkök, F. (1996). *İletişimde Sosyal Becerilerin Geliştirilmesi (Anne-Baba El Kitabı)*. Ankara: M.E.B. Talim ve Terbiye Kurulu Başkanlığı.
- Aksoy, E. ve Işık, H. (2008). İlköğretim okul müdürlerinin öğretim liderliği rolleri. *Sosyal Bilimler Dergisi*, 19(1), 235-249.
- Aktaş, C. (2014). *QR Kodlar ve İletişim Teknolojilerinin Hibritleşmesi, İstanbul: Kalkeden Yayıncılık*.
- Aziz, A., Dicle, Ü. (2017). *Örgütsel iletişim*. İstanbul: Hiperlink Yayınları
- Bakan, İ. ve Büyükbeşe, T. (2004). Örgütsel iletişim ile iş tatmini unsurları arasındaki ilişkiler: Akademik örgütler için bir alan araştırması. *Akdeniz Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 7(1), 4-12.
- Baker, K. A. (2002). *Organizational Communication* (Chapter 13), Related chapters include: Change Management; Knowledge Management; Leadership; Organizational Culture; Innovation
- Cihangir-Çankaya, Z. (2011). *Kişilerarası ilişkiler ve etkili iletişim*. İçinde, Alim K. (Ed.) *Kişilerarası ilişkiler ve iletişimde dinleme* (ss. 35-68). Ankara: Pegem Akademi Yayıncılık.
- Çubukçu, Z. ve Dündar, İ. (2019). Okul Yöneticilerinin İletişim Becerilerine İlişkin Öğretmenlerin Algı ve Beklentileri. *Milli Eğitim Dergisi*, Sayı 157.
- Ekici, M. K. (2013). *İletişim*. Ankara: Savaş Kitap ve Yayınevi.

- Günay, K. (2019). Sınıf Yönetiminde Öğretmenlerin İletişim Becerilerinin Değerlendirilmesi. (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü. Adana.
- Günbayı, İ. (2007). Okullarda bir yönetim süreci olarak iletişim. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Bilimleri*, 7 (2), 765-798.
- Günbayı, İ. (2007). The Organizational Communication Process in Schools. *Educational Sciences: Theory & Practice* 7(2), 787-798
- Karagöz, Y. ve Kösterelioğlu, İ. (2008). İletişim Becerileri Değerlendirme Ölçeği'nin faktör analizi metodu ile geliştirilmesi. *Dumlupınar Üniversitesi Sosyal Bilimler dergisi*, 21(1), 81-98.
- Okur-Duran, H. ve Özkul, M. (2015). Modern iletişimin ara yüzü: Sanal iletişim sosyal paylaşım sitelerinin toplumsal ilişki kurma biçimlerine etkisi. *Süleyman Demirel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 1(21), 213-246.
- Selanik Ay, T. (2015). Etkili iletişim becerileri açısından eğitimciler. *The Journal of Academic Social Science Studies*, 41(1), 367-381.
- Sertaş Ertike, A. (2012). *Temel iletişim*, Bursa: Ekin Yayın Dağıtım.
- Yılmaz, N. (2011). Okul Öncesi Öğretmenlerinin İletişim Becerileri, Problem Çözme Becerileri ve Empatik Eğilim Düzeyleri, (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Muğla Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Muğla.